

POP SONRASI POP; NEO POP

AYSUN CANÇAT

Yrd. Doç. Dr., İstanbul Gelişim Üniversitesi
Güzel Sanatlar Fakültesi, Grafik Tasarımı Bölümü
acancat@gelisim.edu.tr

Öz

Pop sanatçıları eserlerini; o gününün insanının her gün tükettiği yiyecekleri, sıradan nesnelere, insanlara yönelik düz, dolaylı bir yaklaşımla oluşturmuşlardı. Nesnelerin boyut ve sergilendikleri ortamlar bakımından farklı bir bağlamda sunulması; bu nesnelerin, onları tüketen ve diğer yandan da izleyicisi olan kitlenin dikkatini çekse de moda olanın sürekli tekrarı, zamanla ilginçliğin kaybolmasına, ruhsal ve psikolojik derinlikten uzak bir hal almasına neden olmuştu. Oysa, Neo Pop akımında sunumlar, bu türden fiziki bir etkilemenin ötesinde; anlamların ve örtük ifadelerin çözümlenmesini bekler. Sanatçıların konu edindiği nesnelere, kişiler, olaylar ve kavramlarla ilişkisi eleştireldir. Burada vurgu daha politik, provokatif, sosyal ilişkilerden kopmayan, kavramsal ve bu konulara farkındalık getiren bir boyuttadır.

Anahtar Kelimeler: Pop Sanat, Neo Pop Sanatı.

POST-POP POP; NEO POP

Abstract

Pop artists used to produce their work; everyday food consumed by the people of that time and ordinary objects with a straight and direct approach toward people. Even though the presentation of the objects in a different context in terms of their dimensions and environments where they were displayed attracted the attention of the mass that was consuming and following the objects to them; the constant repetition of those in vogue had caused the interestingness to disappear and get estranged from spiritual and psychological depth in the course of time. On the other hand, presentations in the Neo Pop movement expect the resolution of meanings and implicit statements beyond such a physical influence. The objects used by artists as a theme have a critical relationship with individuals, events and concepts. The emphasis here is rather political, provocative, attached to social relations, conceptual and it raises an awareness of these subjects.

Key Words: Pop Art, Neo Pop Art.

Çağlar boyu toplumdaki yapısal değişimlerle birlikte, sanatçının derdi ve üslûbu da değişime uğramış, sanat eserleri toplumun yapısının değişimine katkıda bulunmuş ve hızlandırmıştır. Teknolojiler ve hızlı tüketim, adeta gündelik hayatımızın biçimini, ritmini belirlemiştir. Bu değişimlerle kültür olgusu başka bir düzleme taşınmıştır.

Tüketim etkinliğinde, kapitalizmin ürünleri, popüler kültürün ham maddeleri, ilk kaynakları haline gelmiştir. Satın alınan bir meta olarak popüler kültür, aynı zamanda ekonomik bir değeri temsil etmiş; gündelik gerçeklik, en ilgi çekici, eğlenceli yönleriyle ve teknolojinin getirdiği kolaylıklarla sunulmuştur. Sanat pazarında var olma çabasıyla sanatın, ilgi çekici ve ayırt edici özellikleri ön plana çıkmış; böylece sanatçı, kendisinden söz ettirme kaygısıyla, popüler kültürün bir parçası olmuştur. Yani sanatçı, görünür yaşamla özdeşleşme meselesine girmiştir (Baraz,1985:7).

1950'lerde, özellikle ABD ve İngiltere'de birbirinden bağımsız olarak ortaya çıkan Pop Art, tüketim kültürünün popüler imgeleri üzerine odaklanmış; böylece elitist bir sanat anlayışına karşı bir duruş sergilemiştir.

Pop sanatçıların yaşadıkları dönem, kültür ürünlerinin metalaştığı, toplumun yoğun imajlarla sürekli olarak tüketmeye yönlendirildiği ve kolay anlaşılabilir imajların rağbet gördüğü tüketim kültürü çağıdır. Bu çağda yüceltilen sanat ürünleri, toplum algısına - popüler kültüre- paralel olarak tüketimden güç almıştır (Başkent,2010:51-52).

Pop Art sanatçıları için popüler kültür ürünleri vazgeçilmezdir. Televizyon, radyo, gazete, dergi gibi kitle iletişim araçları, başka hiçbir sanat akımında görülmemiş bir şekilde, Pop Art hareketinin malzemesi olmuştur. Akım, 1960'larda pek çok kişiyi şaşırtarak dünya çapında olağanüstü bir ilgi uyandırmıştır (B.A.Dellenbach,2009:41). Pop Art akımının en önemli temsilcilerinden kabul edilen Andy Warhol, sanat işlerinden daha çok günlük konuları ve objeleri ele almıştır. Warhol, Amerikan tüketim kültüründe var olan; Coca-Cola, bluejean, fimlerdeki süperstarlar, aşk, para, şöhret, seks, şekerlemeler, dönemin TV showları gibi güncel konularla ilgilenmiştir.

Fig. 1 Andy Warhol, "3 Kola Şişesi", 1962.

Pop Art sonrası gelişen Neo Pop hareketi ise, çıkış noktası olarak 1960'ların Pop sanat yöntemleri, malzemeleri ve imgelerine başvursa da 1980'lerin sonlarında New York sanat sahnesinde yerini almıştır. Jeff Koons, Sam Havadtoy gibi sanatçıları tanımlamak için ortaya çıkan hareketin diğer önemli sanatçıları; Ashley Bickerton, Alan McCollum, Richard Prince, Jeny Holzer, Leo Copers, Michael Craig Martin, Julian Opie, Cady Noland, Vitaly Komar, Alexander Melamid, Damien Hirst, Gavin Turk, Haim Steinbach'tır.

Neo Pop, soyut ekspresyonizm olduğu kadar, Minimalizm ve Kavramsal Sanat'ın 1970'li yıllardaki egemenliğine de bir tepki olarak doğmuştur. Akım, bazen ironik ve nesnel üslûbuyla kavramsal sanatın mirasçısı da sayılabilmektedir.

Neo Pop sanatçılarının eserleri için ortaya çıkan kavramsal sonuç, sadece bir imajın olduğu gibi kullanılması değil, bu imajın barındırdığı gücün de sergilenmesidir. Bu sanatçılar, mesajlarını, aynı üslupları tekrar ederek, aynı abartıları kullanarak şamatacı bir tavırla ele almışlardır. 1960'ların Pop'unun, tüketim ürünlerinin imajlarını, belirli bir estetik beğeni ile denkleştirme eğilimi, sonuçta bu ürünlerin geniş kitlelerce kabulünü sağlamış ve zamanla bu ürünlerin ilginçliğini yitirmesine yol açmıştır. Dahası Pop, modayı yinelemeye çalışarak ve politik olmayan bir öznellikte imgeleri soyutlaştırarak, onları vareden sosyal ilişkilerden ve bağlamlardan giderek koparmıştır. Oysa Pop'un yeniden dönüşü olan Neo Pop, sosyal içerikler üzerine farkındalık yaratmaktadır. Artık, imajı kuşatan tüm anlamsal ilişkiler, onu görünür kılmaktadır (Şahiner,2008: 201-202).

Neo Pop, adeta Pop Art'ın gözden geçirilmiş bir şeklidir; bugünkü simge ve sembolleri ile popüler kültürde yerini almıştır. Neo Pop'ta; tanınan nesnelere, kişiler ile yeniden bir doğuş vardır. Neo Pop, Batı kültüründeki değerleri, ilişkileri ve etkileşimleri eleştirmek, değerlendirmek eğilimindedir ve açıkça provokatif, tartışmalı fikirlere kucak açar. Jeff Koons'un altta yer alan eseri akımın ilk önemli örneklerindedir.

Fig. 2 Jeff Koons, "Michael Jackson ve Bubbles"

Jeff Koons'un 1980'li yıllarda cam konteynerler içinde elektrikli süpürgeler sergilediği yapıtlarının ardından, 1990'lı yıllarda profesyonel heykeltıraşlarla çalışarak Pembe Panther,

Michael Jackson gibi popüler imgeleri kendi tasarladığı biçimlerde ve boyutlarda sergilemesi, heykel sanatının güncel örnekleri olarak nitelendirilmiştir. Bibloları dev boyutlarda yeniden üreten ve kiç olgusuna değinen, balon gibi gelip geçici nesnelere bronz gibi malzemelerle yeniden üreterek kalıcı hale getiren, sanat yapıtının değerin ve otoritesinin tam olarak hangi temelde aranabileceğine dair soru işaretleri uyandıran Koons, nesne temelinden hareket eden Yeni Kavramsal sanatçılar arasında sayıldığı gibi, "Tüketim Nesnesi Sanatı" denilen bir eğilimin de öncüsü olarak nitelendirilmiştir (Antmen,2010:290).

Fig 3. Jeff Koons, "Prison (Venüs)", 259.1 x 350.5 cm, Tuval üzerine yağlı boya, 2001, Sonnabend Gallery, New York, Amerika.

Jeff Koons'ta renk, konu ve ifade; nostaljik, çocuksu ama heyecan vericidir. Koons eserlerini, seri üretim nesnelere, burjuvayı eğitmek amacıyla sergilediğini belirtmektedir (Şahiner,2008:216).

Fig. 4 Jenny Holzer" Beni istediğim şeyden koru", Renkli elektronik işaret, Times Meydanı, New York, 1985.

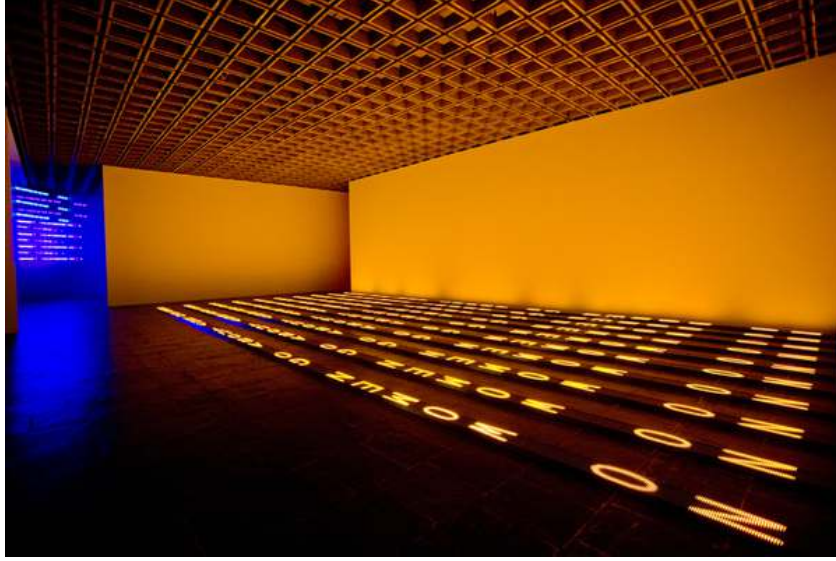

Fig. 5 Jenny Holzer'in "Protect Protect" sergisinden bir görüntü

Amerikalı sanatçı Jenny Holzer'in çalışmaları; şiddet, baskı, cinsellik, feminizm, güç, savaş ve ölüm temalarına değinmektedir. Sanatçı işlerinde dili araç olarak kullanmaktadır. Duvara yansıtılmış projeksiyonlardan tişört baskısına kadar dilin var olduğu her alanı kullanan Holzer, geniş kitlelere ulaşabilecek biçimleri tercih etmektedir. Kariyerinin başında akla gelebilecek her düşünce hakkında dili araç olarak kullanarak çalışmak isteyen Holzer'in çalışmaları, yıllar geçtikçe siyasi konulara yoğunlaşmıştır.

Holzer, ışıklı panolarla mesajlarını iletmiştir. Genel olarak eserleri, tüketim kültürünün ne tür bir birey, ne tür bir toplum yarattığına odaklıdır. Üstteki örnekte de görüldüğü gibi özlü sözleri ile kolektif bilinçaltına seslenir. Holzer, insanın korkularına, kaygılarına, meraklarına ve arzularına ilişkin ipuçları veren özlü sözlerini kamusal alanlarda sergilediği enstalasyonları ile tanınmış bir sanatçıdır (Kavrakoğlu,2013). www.arthistoryarchive.com <http://blog.kavrakoglu.com/tag/jenny-holzer/>

Holzer'in yine üstte örneklerinin yer aldığı "Protect Protect" isimli politik nitelikli sergisi; Pentagon'un iç yazışmalarına ait belgeleri betimleyen resimler, özellikle işkence konusundaki anlatımlara yer vermektedir. İşkence yöntemlerini en küçük detayına kadar anlatan kelimeler, duvar boyutunda resimlere dönüştüğünde hem hükümetin sansürlediği boşluklar daha anlamlı hale gelmekte, hem de kâğıt üzerinde belki de gözden kaçabilecek kelimeler büyük boyutlarda izleyicinin gözüne batmakta ve adeta canını acıtmaktadır. Bahsi geçen işler siyasi içerikli olsa da Holzer'ı sadece politik bir sanatçı olarak tanımlamak yerinde olmaz. Aracı görevini üstlenmeye çalışan, kamusal ve özelin anlamlarını sorgulayan ve dili izleyiciye karşı, izleyiciyle birlikte kullanan sanatçı, hiçbir zaman tek bir fikre ya da inanca indirgenememektedir. İşlerin görsel çekiciliği de izleyiciyi hiç beklemediği ortamlarda, beklemediği şekillerde etkilemektedir (<http://www.ekavart.tv/sergiler/diger/protect-protect-jenny-holzer>, 12.08.2016)

Fig. 6 Haim Steinbach, "Geleneğin Cazibesi" 96x 147 x 38cm, plastik laminasyonlu ahşap raf; pamuk, kauçuk, naylon ve deri spor ayakkabıları; polyester, plastik, metal ve geyik ayaklı lamba, 1985.

Haim Steinbach, nesne temelli bir üretime yönelen ve tüketim nesnelere sanat nesnesi statüsüne yükselten sanatçılar arasındadır. Steinbach, 'alışveriş'i bir performans biçimi olarak kullanmış ve satın aldığı nesnelere kendi tasarladığı vitrinlerde sergileyerek, bu kez sanat nesnesi olarak yeniden satışa sunmuştur. O, sanatı, "Tüketim Nesnesi Sanatı" olarak nitelendirilen sanatçılar arasındadır (Antmen,2010:290-291). Steinbach'ın üstte yer alan örnekte görüldüğü gibi formika kaplı rafları ilgi çekicidir. Raflar, bir mağazadan satın alınmış nesnelere taşımaktadır. Bu nesnelere, muntazam düzenlemeler şeklinde sergilenmektedir. Sıkı bir şekilde monte edilen raflar, adeta maddi eşyalara olan tutkumuzu ve onları nasıl kimliğimizin ayrılmaz bir parçası yaptığımızı yorumlamaktadır.

Fig. 7 Vitaly Komar ve Aleksandr Melamid, "Genç Öncüler olarak Çift Otoportre", 182 x 127 cm, Tuval üzerine yağlı boya, 1982-83, Martin Sklahttp'in koleksiyonu

Eserlerini kolektif üreten Vitaly Komar ve Alexander Melamid adlı iki Rus, ülkelerinde iken genç birer muhalif, ülke dışına kaçtıklarında ise Postmodernizm'in neredeyse sözcüsü haline gelmiş iki ilginç sanatçıdır. İki sanatçı çalışmalarına, 1965 yılında batılı Pop Art'ın Sovyet versiyonunu uygulayarak başlamışlardır. Bundan sonra birçok uluslararası sergi yapmış, 1978'den itibaren ABD'de yaşamaya başlamışlardır. Sovyet Rusya'dayken, rejime muhalif olan sanatçılar, sosyalist realizmi dönüştürdükleri form yüzünden "Çileden çıkaran muhalifler" olarak anılmışlardır. Bu yönde çalışan ikili, 1972'den beri tek bir kişiymiş gibi üretim yapmıştır. Eserlerinin içerik zenginliği ve özgünlüğü, iki yaratıcı beynin katkısını yansıtır.

Komar ve Melamid kariyerlerine Pop-Art ile başlamışlardır. Onlar bunu "Sots Art" olarak adlandırmışlardır. Çünkü, pop yerine Sosyalizm'i koymuşlardır. Onlar, Sosyalizm'in ikonlarını kendi kavramsal yorumlarına göre estetize etmişlerdir. Sovyet Rusya'nın sanatçılarına empoze ettiği "Sosyalist Gerçekçilik" akımıyla adeta alay etmişlerdir. Lenin ve Stalin'e gönderme yapmışlar, Komünist Parti sloganlarını kendi imzalarıyla beraber kullanmışlar, büyük devrimin imgelerini en kafa karıştırıcı biçim ve ortamlara sokmuşlardır. Tarihte gerilere gitmişler, anakronik beraberlikler yaratmışlar, bir sosyolog, arkeolog, tarihçi ve edebiyatçı gibi her şeyi kendilerine göre yeniden kurgulamışlardır. Onların sanatlarının çıkış noktası, zaten sanata müdahale eden totaliter anlayışa başkaldırı olmuştur. Çünkü, sanatçının içeriğine ve üslubuna şablonlar konması, bizzat yaratıcılığı ve sanatı öldürmekteydi. Sanatçıların maruz kaldıkları yoğun "Sosyalist Gerçekçilik" onların ana başkaldırı noktası olduğu kadar, sanatlarında kullandıkları temaları ve malzemeleri de

oluşturmuştu. Komar ve Melamid resimlerinde katı totaliter sosyalizm ikonlarını kullanarak kloströfobik izlenimler yaratırken, aslında sadece Sosyalist Gerçekçilik akımıyla alay da etmekle kalmıyorlardı. Satir ve ironi onlara yeterli gelmiyordu. Onların amacı, anti-ütopya ya da kişisel ütopya gibi yeni bir şey ortaya koymaktı; ancak bu onları tatmin edebilirdi. Batı'nın ters yöndeki materyalizmi de onları o kadar mutlu etmiyor, sadece yaratıcılıkları için gerekli ortamı sağlıyordu.

(<http://emeginsanati.forumup.com/about130-emeginsanati.html>, 07.01.2017)

Sanatçıların Rus neo-akademizmi ve tüketici Pop sanatının arasındaki yeni tarzlarının, edebi, açık ve anlamsal olarak da milliyetçi özellik gösterdiği görülmektedir. Tarihsel resim, popülizm, edebiyatla ilgili doğruluk ve kritik ironi gibi bir karışımla özgün çalışmalar ortaya koymuşlardır.

Fig. 8 GavinTurk, “Altın ve Boz Kahverenkli Korku Kamufraj Peruğu” 100 x 100 cm, Tuval üzerine akrilik ve üzeri ipek mürekkep, 2007

Gavin Turk, çalışmalarında bireysel ve toplumsal kimlik, kültürel etiketleme, el emeği gibi sosyal olgulara farklı bir boyut getirmiştir. İngiliz olmasına rağmen Turk soyadına sahip yaşamının, farklı sosyal frekanslarda etnik ve kültürel karşılıklar bulabildiğinden bahseden sanatçı, bu durumu kendi sanatında da bir konu haline getirmeyi tercih etmiştir. Sanatçı eserlerinde ele aldığı konuların kavramsal olarak kişisel, gerekse ulusal bir gündem maddesi olmasına dikkat çekmektedir. Turk'un, üstte yer alan çalışmasında olduğu gibi Pop art sanatçı Andy Warhol'un çalışmalarından esinlendiği görülmektedir.

(https://issuu.com/artunlimited_tr/docs/au18/52, 01.10.2017)

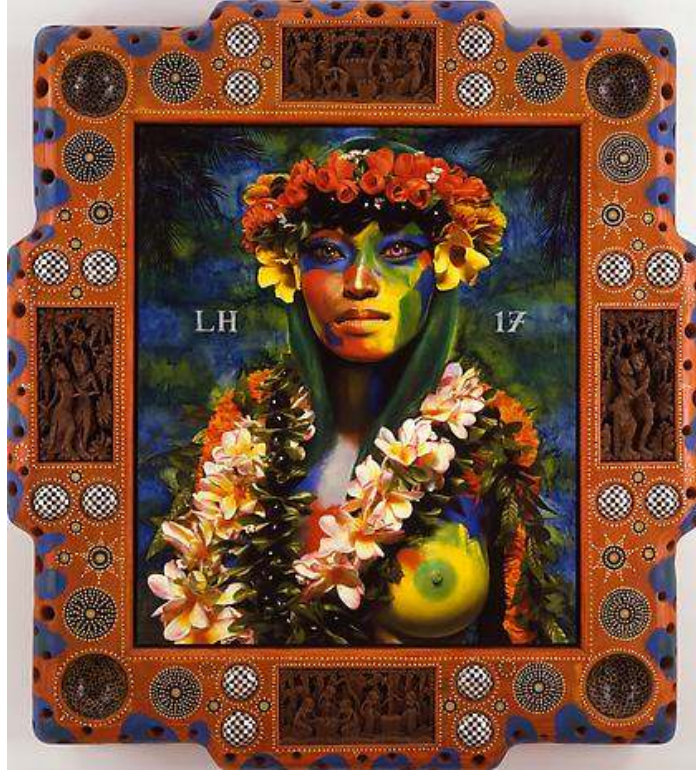

Fig. 9 Ashley Bickerton "LH 17", 203.2 x 182.9 x 17.8 cm, Tuval üzerine karışık teknik, 2007.

Fig. 10 Ashley Bickerton, "Skuter", 183 x 244 x 20 cm Tuval üzerine karışık teknik, 2008.

Ashley Bickerton 1993 yılında, New York'tan Endonezya'nın Bali adasına taşındı. Bu andan itibaren sanatı ve yapıtları buldukları mekândan etkilenmeye başladı. İlk dönem eserleri çoğunlukla kurumsal logolar, kullandığı ve dönemin tüketici kültürüne atıfta bulunan yüksek teknoloji kullanarak ürettiği heykellerdi: sanatçının kendi tanımıyla "meta heykeller". Fotoğraf, karışık teknik ve resim alanlarını harmanlayarak ürettiği işleriyle "Batılı olan" ve "Batılı olmayan" kavramlarını irdeleyen sanatçı, geleneksel biçimleri ve çağdaş sanatı, gerçeküstü grotesk figürler ve soyutlamalarla su yüzüne çıkartıp sorunsallaştırmaktadır. Bickerton, figüratif ve soyutu deneysel biçimde bir araya getirmekte ve bu uygulamasını "biyomorfik soyutlama" olarak adlandırmaktadır. Figürleri çoğunlukla ahşap ve fiberglas üzerine işlenmiş ya da kilden yapılmış kadın figürlerinin üzerine yerleştirilmiş çiçeksi, renkli ve kalın boya topakları oluşturmaktadır. Bunlarla beraber, dijital olarak manipüle edilmiş ve abartılı bir ilkelik içeren ifadeler de Bickerton'ın sanatının önemli parçalarıdır. Eserlerinde kullandığı figür ve renklerin hiper-egzotizmi, Bickerton'ın sanatının otobiyografik boyutuna işaret etmektedir. (<http://dirimart.com/tr/exhibitions/detail/14/walls-paintings>, 10.06.2017)

Fig. 11 Peter Stanick, "Katılımcılar (Subscribers)", 99cm x 132 cm, Tuval üzerine akrilik, 2006.

Fig. 12 Peter Stanick, "Çamaşırhane", 91 x 122 x 10 cm, Tuval üzerine mürekkep, 2010.

Amerikalı Peter Stanick; Pop sanatçıları, Roy Lichtenstein ile Andy Warhol'un mekanik yaklaşımlarının devamı olarak gördüğü New York manzaralarıyla donatılmış, dijital resimler üretmiştir. Peter Stanick özellikle kadın figürlerini ele almıştır. Kadınlar çıplak ya da iç giyimleriyle resmedilmişlerdir. Burada kadının da bir tüketim nesnesi haline gelebildiğine dair göndermeler vardır. Kadının toplum içerisindeki yerine dair eleştirel bir bakışla yaklaşmıştır.

Sonuç

1980'lerin başlarından beri, izleyicilerinin gözlerini kamaştıran Neo-Pop çalışmalar; fotoğraflar, çizgi romanlar, her türlü tüketim nesnelere, medyadan aldığı tüketim imajlar ve yeni teknolojiler gibi geniş bir yelpazede sunumlarıyla karşımıza çıkmaktadır. Pop sanat, tüketim ürünlerini olduğu gibi kullanmayı tercih ederken; Neo Pop, tüketim kültürünü besleyen her konuyu her türlü malzemeyle ele almıştır.

Bu çalışmada verilen örneklerden yola çıkılırsa; Jeff Koons'un, geçici nesnelere yeniden üretimi ile kalıcılığa ulaşması, sanat eserinin değerini yeniden sorgulaması ve fark yaratan küçük uygulamalarıyla, burjuvaziye yeni bir bakış açısı kazandırmak ve onu bu yollarla eğitmek amacıyla oluşu, yeni pop anlayışının sosyal içerikli yaklaşımına paralel olarak dikkat çekicidir.

Çalışmalarında şiddet, işkence, cinsellik, feminizm, güç, savaş ve ölüm gibi konuları çarpıcı bir şekilde ele alan, yazıyı sıklıkla yeni teknolojilerle birlikte halka sunan ve gitgide politik yönü artan Jenny Holzer; tüketim ürünlerini çeşitli düzenlemelerle ortaya koyan ve zamanla etki gücünü azaltan Pop sanatın karşısında, daha provokatif, daha farkındalık yaratan güçte bir yaklaşım sergilemiştir.

Sanatı, "Tüketim Nesnesi Sanatı" olarak nitelendiren Haim Steinbach'ın, özellikle 'alışveriş' konusuna eğilmesi ve satın aldığı nesnelere bir mağazadaymışız izlenimi vererek gerçekleştirdiği direkt sunumlarıyla, maddi kültürün günümüz insanını nasıl sarıp sarmaladığına dair vurgular yapmaktadır.

Birlikte çalışmalar üreten Vitaly Komar ve Alexander Melamid, ülkelerinin uymasını istediği "Sosyalist Gerçekçilik" anlayışına karşıt bir duruş sergilemişlerdir. Eserlerini yine katı totaliter sosyalist anlayıştan yola çıkarak ortaya koyan ikili, sosyalist anlayışla alay eden tavırları; bu içerikler üzerine direkt, provokatif ve farkındalık yaratmada etkili yönleri bakımında Neo pop anlayışına yakınlaştırmaktadırlar. Benzer şekilde, Gavi Turk'un bireysel ve toplumsal kimlik, kültürel etiketleme, el emeği gibi sosyal olgulara, Pop art'ın önde gelen sanatçısı Andy Warhol'un eserleriyle ortaklık kurarak ulaşması, Turk'un pop sonrası Neo pop akımına yeni, özgün pencereler açmasını sağlamıştır. Aynı şekilde Ashley Bickerton'un tüketici kültürüne atıfta bulunan 'meta heykeller'i; New York'tan Bali adasına yerleşmesinin, sanatçıyı Batılı ve Batılı olmayan kavramlarına götürmesi sonucu ortaya çıkmıştır. **Peter Stanick de kendisini** Pop sanatçılarından bir devamı olarak görmüş ve özellikle metalaşan kadın figürlerinden yola çıkarak insanı tüketen New York şehir manzaralarına vurgu yapmıştır.

Pop Sanat kaynağını; pop ve sinema yıldızlarından, reklam afişlerinden, yiyeceklerden, günlük nesnelere ve televizyondan almıştı. Bu kaynak; sanatçının iç evreninden, dış çevreye yönelmesiydi. Pop Sanat, o günün insanını ve ruhunu anlatmayı hedeflemiş, entelektüellikten çok fiziki etkilemeyi amaçlamıştır (Çelik,1994,s.83). Pop sanatçılar, bu kaynaklarla bu ruha ulaşip tüketim hayatına dair farkındalık yaratmak isterken; Neo pop sanatçıların amacı her biri kendilerine göre, ruhunu yansıtmaya çalışmaktan çok, sosyal ilişkilerden ve bağlamlardan kopmadan provokatif ve tartışmaya açık bir yaklaşımla eserlerini ortaya koymuşlardır. Malzeme kullanımı bakımından esin kaynağı ise Pop sanatçıları için; çizgi roman başta olmak üzere, medya, sinema, günlük yiyecekler, moda olan şeyler gibi kaynakları politik olmayan bir öznellikte olduğu konumlandırırken; Yeni Pop sanatçıları için yine tüketim kültürüne dair her türlü malzeme; daha yorumsal, kavramsal ve manipüle edici etkisiyle doğrudan bir eleştiri getirmeye yönelik olmuştur.

KAYNAKLAR

- Antmen, Ahu. 2010. *20. Yüzyıl Batı Sanatında Akımlar*. İstanbul: Sel Yayıncılık
- Baraz, Yahsi. 1985. "KDV Resim Sanatına Son Darbe Oldu", *Milliyet Sanat Dergisi*, Sayı. 462
- Başkent, Gözde. 2010. "Güncel Sanat Ortamında Resim-İllüstrasyon Etkileşimleri", Mimar Sinan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul
- Çelik, Haydar. 1994. *Resim Sanatında Metafizik*. İstanbul: Troya Yayıncılık
- Dellenbach, Bahar Arı : "Sanatsal Yaratımda Popüler Kültür'ün İzleri, Kişisel Yorum ve Uygulamalar", *Sanatta Yeterlik Tezi*, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2009.
- Kavrakoğlu, Füsün. 2013. www.arthistoryarchive.com
<http://blog.kavrakoglu.com/tag/jenny-holzer/>
- Şahiner Rifat. 2008. *Sanatta Postmodern Kırılmalar ya da Modernin Yapıbozumu*. İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi
- <http://www.ekavart.tv/sergiler/diger/protect-protect-jenny-holzer>, 12.08.2016
- <http://emeginsanati.forumup.com/about130-emeginsanati.html>, 07.01.2017
- https://issuu.com/artunlimited_tr/docs/au18/52, 01.10.2017
- <http://dirimart.com/tr/exhibitions/detail/14/walls-paintings>, 10.06.2017

Görsel Kaynaklar

- Fig. 1** http://www.adbranch.com/andy-warhols-coca-cola-paintings/coca-cola_andy_warhol_3_bottles/
- Fig. 2** <http://douglas-turner.com/wp-content/uploads/2014/06/JeffKoons-MichaelJacksonBubbles.jpg>
- Fig. 3** <http://www.jeffkoons.com/artwork/easyfun-ethereal/prison-venus>
- Fig. 4** <https://twitter.com/twtarte/status/564710361958338561>
- Fig. 5** <https://whitney.org/Exhibitions/JennyHolzer>
- Fig. 6** http://www.tanyabonakdargallery.com/artists/haim-steinbach/series-works_18/33

Fig. 7 [//www.english.txstate.edu/cohen_p/postmodern/Art/Komar/Self.html](http://www.english.txstate.edu/cohen_p/postmodern/Art/Komar/Self.html)

Fig. 8 <http://www.riflemaker.org/s-Gavin%20Turk>

Fig. 9 <http://www.lehmannmaupin.com/artists/ashley-bickerton/press/1428#31>

Fig. 10 <http://www.lehmannmaupin.com/artists/ashley-bickerton/press/1428#24>

Fig. 11 http://www.askart.com/artist/Peter_Stanic/11170784/Peter_Stanic.aspx

Fig. 12 <https://tr.pinterest.com/pin/358669557803636285/>